

САНАА ОЛОХ

ХАБЬАТ

1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 71 (6988)

1990 СЫЛ БЭС МЫН 12 КҮН
ОПТУОРУНЬУК

Сынаата
3 харчы

Окко бэлэмнээнини кичэйцэххэ

Сүөһү аһылыгын бэлэмнээнини элбэгтээх хампааньыта субу тирэи калла. Оройуон совхозта 34638 тонна дороххой аһылыгы, ол иһингэр Карл Маркс 2638, Эрнстийн 3000, «Мутудай» 2980, «Бахсы» 3020, «Чурапчы» уонна «Мын дараайы» 6500-түү тонна дороххой аһылыгы бэлэмнээхтэхтэр. Ити ааспыт, үчүгэй үүнүтүлээх сылы кытта тэннээхтэххэ, 2500 тоннаан элбэх. Ону тэҥэ 16550 тонна синлэс бэлэмнээхтэхтэр.

Оттоон сайыммыт кураан буолар чинчиллэнэ. Онон сибээстээн ОАПХ совета совхозтары кураанга суоттаммыт икки сарыынаах рабочай бм. лаага оҕостоллоругар сулусуотта. Ол эрэри совхозтар снэре суох холкулар. Оттоонунна бэлэмнээнини туругар ССКП райкомугар буолбут көрсүлүүтэ бэлэмнээнини түрүк, сүрүн уонна Аймактуур уруктар курааннар. Арай Нуотара оттоонун сөн курдук. Ити — биһэр.

Иккитини, аһыга дыксынар, үөскээһинэ албас сирдэх хаһаайыс, тыбаларга барыларымгар биллэнэ. Ону утары охсубутта биһэр да хаһаа, иккитини санамнаах олоор. Виллентини аһыга утары ээтээһини оройуон 600—700 эрэ гектарга ыьтар адохиминааттаах. Совхозтар былырын сулусуотта ыьтар эьтир дьобус тэриллэри млыттар, ланнградскай варианнаах эьтир техника эьтир адалылыыта. Олор быйыл «Агротехснаб» предприятие сулуусуоттаан бэрбэркэлэннэхтэрин, үлэллэр өртүлэрэ туһаныллыахтарынаада. Тийбэт түбэлтэтигэр эьтир оҕоһуктары уонна адохиминаты эьти сакаасты охсон аралтарыахха.

Усуһунан, совхозтар холууларын кэрийэн көрө, туругунаа ниллэр. Оттоонун рабочай былаан оҕостуу биһэр үкүсүтиннэ хойутаата. Былаан бэлэмнээһинэ чинчиллэнэ охсон, наада буолар түбэлтэтигэр атын оройуоннарга көһөн оттуруга ОАПХ советтар, райсовет исполкомугар сайаапкалары адыас субу күннэргэ түбэрнээххэ быһаарынан, бэлэмнээһин үлэлэргэ омон салайта, ыахха.

Оттоонун бары өртүнэн кичэйлээх тэрээһини арайр. Туттар тэрилтэн сабаллан дьону хааччы, аһы боппурруонугар тиниэ ураты болдомто ууруллуохтаах. Холбоор, совхозтарга ааспыт сайм 123 эьно оттообута. Быһыл, барыллаан адыкынан, эьнэ биһэр итиччэ

эьно үлэллэр. Оттоон совхозтарга олор тэрээһиннэриннэ быһаччы дьарыктанар иһин баара көс түбэт. Ааспыт сылларга директору нормопроизводства солбуулааччылар дьарыктанан кэлбиттэрэ. Ол быйыл суох. Онон бу үлэ совхозтар директордарыгар, управленцайларыгар сирэй сүтэриллэр буолла.

Оттуур техникара, ат келэ тэриллэр совхозтар быйылгы сайаапкалары туолуода чуолкай баллэбэт. Аммага барыалар мэлитэлээн бүтүлэр, аһы Алларва Бэстээххэ эрэ эрэнэбит. Маньаха эрэ суоттаммакка, совхозтар уонна «Агротехснаб» предприятие туһааннаах сулуусаларга баар техника өрөмүөнүн снэртэргэ тэтиһээхтэхтэр. Ордук муһулар техника тийбэт курдук. Уматан-орунуох матырыйалларыгар чинчиллэр, тарым эьнэ тахсыах чинчиллэр. Мырылаага эм, көс, тийбэттинэ сайаапкаттан адыах уматык ытыллан кэллэ. Итидэри толкуйдуюхха. Хоһуутаабы отууларга эьнэ сыллар агрегаттары үлэллэри графитын эьнэ көрүнүөхтэхтэр, оройуон рабочай графитын тутуһунарар гына дьаһаныахтаахтар.

Оттуур эьнолор бары аренада кырдилэр, үк сулур фермаларга сыһаарыллылар. Онон үлэ расценкатын оноруга совхозтар дирекциялар, аһиллар экономическай сулуусаларга хаһаан, иккиттэр да чуолкайды үлэллэхтэрин наада. Бу өртүнэн кэчиги иһитиннэри биллэрэн иһин тэрээһин үлэлэри судур тутууларын умнууохха. Ходулаа «Бастакы хотуур» күнүттэн садалаа агитационнай — сырдата үлэ былааннаахтын ыьтылыахтаах. Бу үлэ совхозтар парткомпарынан сыахтаагы партийнай тэрилтэлэриннэ сүрүннэргэ. Үлэллэри бородуунтаан, атын күннэтэ тутуулар тэрилтэлэриннэ хааччылыга райпотребсоюз, сельполлар дьаһаллар былааннарын оҕостон үлэ диллэрэ эрбиклэр. Совхозтар профкомнара, сельсоветтар эм, культуура эргизэ тэрилтэлэрини предприятиелар сайынтыһа үлэллэртэри хааччылыаларын кытаанаа контуруолга тутуох. Иһиннэх тустаахтар.

Түмүктээн эьтэххэ сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин хампааньыта политическай, экономическай уонна социальнай суолтатын толору эьдөөн бары хаһаайыстыбаннай, советскай, партийнай, профсоюзнай тэрилтэлэр тэриһэр үлэлэрин бары өртүнэн кичэйээхтэхтэр.

Карл Маркс аатынан совхоз Урэх Күөрэтээни биригээдэти «Аарты» ыччат-колхозомольскай ферматын старшайа, ССКП чилиэнэ Алексей Парфенов аһыс сылын ыаньыксытынан үлэллэр. Иһин ааспыт 1989 сыл түмүгүнэ 21 тигээһин хас биһирдинлэрттэн 1940-куу кг үрүг илгэни мата. Алексей быйылгы соруга-сыала — сыл устата тигээх аһыттан 2000 кг үүт.

Сыахтаагы партийнай группа тэриһээччигэ, эдэр коммунист сатаар аһыс маньыксыттаах ферматын колхозтаа бэс ыһыл бастакы күннэртэр Караандыйа дэи уруккуттан ынах сүөһү сөбүлээн тобурунар мэтчирэниэх сайымлар көһөн табыста.

Сайлыкка тахсыс бастакы күннэрттэн үүт-ас биллэрдики эьилдэ быһыытыда. Сайымгы үүтүтэннээх ыьдары таба туһанан үлэлээһин сылаабы кирбинни быһаарар.

Синмонка: А. Парфенов.

Т. Кардашевская фотота.

БЫТААРЫ БУОЛЛА

Бэһээни туругунаа араас паары көтөүүү баара-суоба 470 гектарга, ол иһингэр «Мындааайы» — 300, Карл Маркска — 100, Субуруускайга — 30 уонна «Чурапчыга» — 20 гектарга, ыьтылына. Туорахтаах культууралары аһы түмүктэмнэ сн эьлэй да көм ааста эрээри, паары көтөүүүгэ хойутаа-

Мындааайы биригээһингэр 6-7 эрэ барма тиниэ. Олор бары сүөкөннэлэр, куруускуттар төгүнүлэр. Ама төрдүгэр сурбут 10-ча баржа төгүнэ. Онон таһаах улахан аһара Бэстээх биригээһинтэн ыьыллар буолла. Промтовар, техника уонна совхозтар нуруустара оттон адалылыахтара.

Иһинэн оройуон навигацияда рабочай былаан төрдүттөн уларытылар буолла, бары тэрээһин үлэлэр хаттаан көрүлүнүлэр. Бу күннэргэ оройуон

һын таһаарыллар буолла. Холбоор, «Мутудай» уонна «Бахсы» совхозтар садалыы даһаы ниллэр. Синлэска аһаан күөх маасса ыһытын иккис түһүмэһин бастаһан «Мутудай» совхоз садалаата. Үлэ 302 гектарга ыьтылына. Ол иһингэр Маралайы отделеһиета 212 гектар ыһылаах.

«Навигация—90»

АНЫ БЭСТЭЭХТЭН КҮҮТЭВИТ

уонна райпотребсоюз туһааннаах комиссиялар Бэстээххэ үлэллилэр. Онон барыалар бэйэлэрэ уста сыллар кырааннаахтар. Биһэркэ таһааһы «Холбос» ыьылаата ыларга бэлэм. Онон оройуон таһааһын ыьыга комиссиялар өртүлэрттэн чуолкай тэрээһин наада. Курууска мантан үлэлит кууку тардыы биллэрдики адыһылар чинчиллэр. Эри-

РСФСР народнай депутаттарын съеһигэр

МОСКВА. (ССТА). Бэс ыһыл 8 күнүгэр сар сыардаагы муһаахха РСФСР народнай депутаттарын бастыы съез республика Верховнай Советын тэриһини түмүктээһингэ чугаһаата. Сар сыарда ниллээх куластаһын буолла.

Территориальнай депутатскай бөдөхтөрүнэн кистэлэн куластаһын испиһигэр ниллэргэ сүбэлээбит Верховнай Совет палаталарын чилиэн, нэригэр кандидатуралар ити иһиннэ ниллэ өрөддэри мөккүөрдэхтик дьүүлэллэллэбиттэрэ. Дьүүлэллэн хаамытыгар солбуйуһарылар, испиһиккэ альтернативнай кандидатуралары ниллэрин, бэйэни оттодоттоһуу бэйэ кандидатуратын туруорууу — барыта бааллара. Онон испиһик тодоруллубута уонна чуолкайдаммыта.

Бэһинсэҕэ Депутаттар РСФСР суверенитетын туһунан декларацияны, көккэ атын докумуоннары ыьынымын. Конститутционнай комиссияны таһыны бэлэмнээһинтэрэ. Ааспыт күннэр опытка көрдөрөрүн курдук, ити былаан туолуута депутаттар бэйэлэрин түмүсүлэрттэн тутулуктаах.

Съезд үлэтин нэмтэр Верховнай Совет саҕа састаабын бастакы муһаахтарыгар наада буотар хас да күннээх тохтобулу биллэрин былааннаар.

МОСКВА. (ССТА). Ааспыт субуотада Россия Федерация народнай депутаттарын съезин сарсыардаагы муһааһын садалаһытыгар депутаттар РСФСР Верховнай Советын быһаартааһына кулаһы наһар комиссия иһитиннэриннэ иһиттэхтэх эьилэр. Ол эрээри комиссия ити үлэтин түмүктүүргэ биригээһин аһыы сыарытан биһэркэ көрдөстө. Ол кэһинтэн дохуи мөккүөр буолла: депутаттар саныыларыннан, иһин теледидеһи Россия Верховнай Советын Председателэ Россия нуруоттарыгар туһаайан съезд соруудаһыан тыл этиэхтээһин тардан, республика сувереннай быраабын эьтэ. Иһиннэ сибээстэн ССРС Гостелерадиотын председателэ съезка онорбут информацияга үгүс депутаттары астыннарбата. Бу боппурруу өрөтөргэ комиссияны тэриһэргэ бы.

наарыдына. Депутаттар Россия Федерация территориятыгар баар Азербайджан, снэй ГСР-тан көһөн кэлбиттэр балаһыаньаларын туһунан информацияны иһиттилэр.

Ити кэһинтэн куолаһы наһар комиссия РСФСР Верховнай Советын быһаардаһыннэ кулаһы аһыы түмүктэрин туһунан иһитиннэрдэ. Үгүс кандидаттар кулаһа талылларга көрдөһө аһсаанан ыһаан ыьбатылар. Онон уустук быһыы, майгы үөһээтэ. Съезд үһүн көмгө чопчу быһаарыныга кэлбэтэ. Депутаттар кулаһы наһар комиссия боротуоһаларын биһэрттэлэр Республика Советыгар 45 вакансияны уонна Национальнай Советтарыгар 5 вакансияны толорор снэртэн быһаардаһыны ыьтарга быһаардылына.

Бэһинсэҕэ кэһиннэги муһаахха депутаттар РСФСР суверенитетын туһунан декларация быраймаһын дьүүллэстилэр. Кэлэр нэһилээх съезд ыьынарыгар бэлэм буолар гына дискуссияда эьлиһит бэлнээһиннэри учуоттаан ону снэртэри чочулууга төһөрөргө быһаардылына. Ааты ааттаан куластааһынан съезд, чуолаан, РСФСР Конституцията уонна РСФСР Союз иһара РСФСР территориятыгар бүтүнүтүгэр үрдүкү тулуутун көрөр декларация 5-с ыстатыйатын туспа ылына.

Ити кэһинтэн агропромышленнай комплекс проблемаларыгар аграрник-депутаттар бөдөхтөрүнэн бэлэмнээһин даһылаат иһитиннэ. Дьүүлэллэн буолла. Ол хаамытыгар депутаттарга иһиннэ тэҥэ депутаттар бөдөхтөрүнэн киллэриһит альтернативнай концепция сүрүн балаһыаньаларга биллэһинэ, рилиһилэр. Мөккүөр түмүгүнэн РСФСР Министрларын Советын ниллэриһит концепцияларга олоһурай ас-үөл проблематын быһаарын чопчу программаны ырытан онороругар соруудаһырыс хоһосонноох уурааһы ылыныы буолла. Ол прогамманы Россия Федерация народнай депутаттарын учуараттаах съезин көрүүтүгэр биһэркэ субалэнэ. Съезд үлэтин салгыыр.

Эһнэ бу хаһаайыстыбада оттуу хомуйарга аһаан күөх маасса 64 гектарга ыһылына. Сорох хаһаайыстыбалар турпенсы олордолор Холбоор, Карл Маркс аатынан совхоз 5 гектарга, «Бахсы» совхоз 10 гектарга олортулар. Ол эрээри атын үлэлэргэ үтүрүттэргэ, паары көтөүүү бөдөһүн тутуһунарар дьаһаллары олохтуу охсуюхха.

Р. СОФРОНОВА.

Үүт-ас айманна

Бийиги. «Чурапчы» совхоз Сылаһааһы отделеһитын арендадордара, ааспыт нэһилээх бүтүүтэ сайылыкка көһүүнү түмүктээбит. Ойбон Куөл уонна Олоҕ Маньык фермалара утуу-субуу күнүнэн быһсаһаан Тамыһын иһиннэ Аһыыр Ваһа сайылытыгар көстүбүт. Дьингар, мэтчирэһи туһаар сыллаах таһыстыбыт эрээри, аренда 400-эһнэ маньыга баара-эрэ иһин сиринэн сайылыыр туруктаһа. Иһиннэ, аренда үлэллэрбитиннэ сылтаһан сайылытыгар маньык даһаан өрөмүөн ыьтылыдыта. Түһүктэр, аһыыр аһаастар. Наарын онорон үүт аһыһыта эьбөөн эрэр. Бийигин күннэ 2 тонна курдугу ыьыр буолбуппут. Ону суол-иһе мөлтөх буолан снпэрэртэрдир пуунна хойутаан адаллаха туһулар. Онон тэтиһи чигэтэр наараата.

К. МАКАРОВ.

«СО» общ. корп.

УҮААЙБА УЙГУНУ БИЭРИЭХТЭЭХ

Хатны селскай Советын территориятыгар 774 киһи олорор, 283 хабайыстыба баар. Кинилэри бэйэ онторон таһаарар аһылыгынан хааччыйыны — Совет боччумнаах сөрүктарыттан биһирдэстэрэ. Итинэхэ ханнын үгэстэр ытылаллалары?

Басгийнхныг, угайба
сирин нэдүүстэхтик ту-
нааны сэтгиллэхтээх.
Оуны манна ыалар
унайбаларын 60 бири-
ныана тунамылхыбат
Уонсай нэнгэн хоргууллуб
ире сыхчх 6,6 бириуна-
ныа эрэ ылар. Одуруот
алын үүнээрин, бу өгдө-
дөшөө Сүбүруусый аты-
нан совохс төлрөнэй ха-
нааытыбата баар буо-
лал, амьа үстөлзөбөт.
Кырдыга да, дон огу-
су, помидор бөрөнү үүн-
ээрэн баран, ханна ги-
шэхтарай, кинигэ кил-
терихтерин транспорт да
костүбөт. Ол эрээрн итин-
гэн муутхасыйан олорор
табылхыбатын сатаран
омьа нэлэ. Омын үүнүүнү
хараймы технологитын
бидилдир сорун туур.
Иккнннн, совохс дая-
рытаммат культураарын
ынааха сол. Хөлбур,
моркубу, дыа хаанаик-
лара итин үгүс одуруот
астарыттан туох ордустан-
ын үчүгэйдик билар бө-
дөхтөхтэр.

Үлаллар унаайбазарыг
барча курдук кэжэлээбит
тутуу элбэх. Иглэртэн
сорохторуттан босхолонон.

сири аһы-чөлү даланынго
туһанылха. Сайдылалх
уебаластар олоктоохторо
мтес да саа сири сы-
сым курдук тутан туһанар
утүө үгэстөрүгэр билиги
да сыйып баайа буолбана,
тэһиннээх оорустук үөр-
нөрүт уолдаста.

Билгийн нэгдэх хайраа
Имэтибара 415 мянх сү-
нү, 14 ат, 72 бня, 83 сн
биннахь донна 11 кууролун
бээр. Дьон кууруссаны
куфү-хааһы эмнэ нитэр
булан аралээр. Хас бин-
дүн хайрааимэтибаны сү-
нүдээнигтэ Совет утум-
наахыахь улаһиэр. Совхоһу
нэгтэ кэсэтиһэн сүөхүтэ
сүөхтары сүөһүлээбит
сэльһонү нэгтэ дуугабар-
дахан өсөһит сэлтэхкэ
1000 чөлпуусканы атыл
латарһыт, быһыл 1700
чөлпууска аралаллара
мүтүлээр.

Сүүлхэлээнийн бичаа-
рыг бийр сүүн болуу-
руулан атгуур сирь
сийнарыг, оту булууга
нэмэлдүү бузар. Итн
нэхэ манна балаһманна
бэрда суох. Госемэнхэс
сирь ныра. Нууча үрэдэр
бвар сирь саяхс тартар
балаһ туһаммакда сыйла

рар. Ошн Совет бы-
ыл сирн кыта ула.
нир бастайзанын кизе,
айны тэрийдэ. Комиссия
совхоз территориялар
баар сир хайдах туһаны-
ларын үөрөтүдэ хаһа-
йыстыбада сирн сыйла-
рын бопсуроостарын
дыарыттыыда.

[illegible]

Катэх халаайнысмын сайыннары тулунан сүхү соторутаабыт Саха АССР Министрлерин Советын 146 №-дээх уураага табыста. Онно этиллэринин, нэһилинньэ бэйэтин наадыһытыттан ордурун савхалка туттарбыт этэ, үчүгэ савхал былаанытар

амиз киңрәк, дифференци-
решенная надбавката аа-
рыллар, өстөн ол баро-
дуунта бүтүнүктө изин-
тирмизь бейэтин туһанын-
ыттар микетер хаалла-
рыллар уонна мабанын-
нар иэгуе розничной сый-
макан атыылылар. Ошон
көтөх хаһаайыстыбаны
күүскэ сайыннанын оро-
йуон изинтирмизьэтин ала-
нан-уолуһун хаатчыларга
кыях үөскэтө. Совхозтар
сыйлаааччылар ичтин та-
би өйдөөн, бэйэлэрин дьон-
нор-сарагаларо көтөх ха-
һаайыстыбаны сайынна-
ралларытар туох кыалла-
рыһан көмөлөһүөктэрин
иһдэ.

Билгийн Хатылыга 40 хайнаагштыга сүеһүгэ суох. Совет миншгэри сүеһүгэлэһин, исполком председателэ А. Х. Павлов байга эгэринэн, арай эрэ сүеһүгү буулбааки, ким туту кыайарынан нигтлэрин өсүдүүр. Атын да Советтар бу хайнааханы сүрүн дини өгөстөн, үдэл хатылылар курдуу наардан тэрийн утумнаахтыг үдэлчиллэре буолар, оройуонга хамсааны тахсыа эгэ. Ол эрээр, мин санаабар, бу үдэлэ кылаабынай фигуралан унааибалаах мал байга буолар. Унааибаны көдүүстээхтин туһаныга, бээрэр дохуотун үрдэтинэ ситиһин баар буолуутугар кини дүүлуруттан бааһыттан тутулдуутаага үгүс.

М. СИДОРОВА

КӨСТҮҮМНЭР АВТОРДАРА

ПОЛИТИЧЕСКАЙ
ссылкалар Бооту-
рускай улауска, ол ийи-
эр билиги Чурапчыбаты-
ар, хайдах олорон аас-
чыттарын, саха дьону
ытта хайдах сыйыан-
нахтарыг тубуна сору-
ула турарын. Дьыл-хачы
сыйыан үтүө, истиг сь,
ыманнаах, дорордуу эти-
ит дьыл түмүтүүбүт.
Ити дорордоуу советскай
ылаас тургутар сыйла-
ыгар ессе чингэбита, ор-
уи дьине сыйыстеммита
тулганыммыта.

Б. И. Курашова раз-
вешна начальнигийн Н
Д. Субуруевтай нтаб те-
дграфикын Г. К. Бе-
лев олохтохторон үз-
лээбиттө. Кин Сайн
Сыймыа тогоруулзайн-
гэ тубосин Н. Я. Стрел-
гэрэтын бийлны бая-
рыг Пелелев генерал
Билинствэххэ хорбоппут
сүрүн күүбүн салаалын-
рыг эий олохтоох са-
хилар Н. И. Константи-
нов (Далагзат Уйбаан)

чена, аттаах удартай
этэргэтэйгэр сэлдсэн Мэ-
нэ-Хангаласка үс нууча
номсомолон - чекнстэри
ныгта тохуурга түбхэн
олбута.

Үзлүн хамнаачыт революцийн салмааттар, рижон үзлүнхтэ Хотуу Муустаа муора бизэргитэн, Бүдүү. Өлүхүмэ бизэстарттай, Дьаагы, Халыма түгэхтэргитэн Охотнай муора бизэргитэн Саха сири хан

хайварт 1957 снл атлр.
дхлх нйлх 6 кунуналр
нумэритэр «Саха сирэ—
мин дойдум, саха дьоно—
мин дьонум» днэн ыста-
тынатыгар бу курдук су-
руйбута: «Мин улуу снл-
дхлх учууталлар уэлбэр
кннн кыбыстыына снх
кнэн туттар. Холбоор
онностор нэрэ-баллэ түгэн,
нэрэ бааллар. Үөрөннн
сүүһүннн оолорум араас
пдэлэри баһылааннар,
республика норуотун ха-

торун эмнэ саха оюолоро
үөрэхтэнэллэригэр анаа
бытара.

Чурапчыга үдэлээбит нуучча врачтарын дьон билингэ диэри уос номо-до оҥостон үтүө тыды-нал ахтар. П. В. Люби-мов 1931 сыллаахха Цу-кутскайдаары медицинсту-гу бүтэрээт, Чурапчыга үлэлиин кэлбитэ уонна манна аан бастаан хирур-гической операцияны оҥорбута. Уон бир сыл устата барыта 2500 опе-рацияны оҥорон, үтүө ти-нини олуттун быһылаабы-та 1939 сыллаахтан ма-на окуллет врач Т. А. Марчук үдэлээбитэ. 2000 кэрэҥэ операцияны (ал-пингэр 300-тан тахса уу-сук) өҥөрөн үтүстэри-ни кун сырдыгыр көрө-дьоллообута. Сэтгэ уос сааһын туолан пенсияга тахсан дойдутугар бара-рыгар: «Чурапчы оройу-на—бу бэйэм оройтоһум, төрөөбүт лойдум. Ыара-һай буолбакка, көрсүөх-кэ диэри, кунду табаа-рыстарым»,—днэн долгу-һан эппиэ.

Норуот норуоту кытта айлалзахтык олороро, байа-байэда ытыктыбыллаах-тык сыыһааннаһара хаһан баһарар үтүү түмүктөр, дээх буолар. Норуот но-руот буолар, сайдар күү-һа доворлоһууту сытар. Национальностар неки-ап-дыларыгар сыһыан ордуу сытырхайбыт. уустуу баһаыаннаһаламмыт кэ-мигэр ааспыт историяны эргийи көрөн үтүгүтү булар, сыаналыыр оруту наадалаах. Чуралчы ды-но тастан киирбит дыог, кө айбас-сайбас, үтүү, көнө дууһаллаах, олоххо көрсүдүлэр күнүздөн бы-тархайдартан маллаа үп дүктүк түрар илгек күүст көбүстээх, сиздарга са-нааллаах этиилэр. Ону эттэ-ри ити адыһах холобуру аадылым.

Бичашты шу сал
гын, байытын. Айткан
колумизин түһөн бизде
мизн наара.

Квин үлэнийр хой-
тар нийрдэххэ, квин-
ру нистээн хосторто
сынахтан арынчча атд
Араас суол түнхир-
толоруулах, бэлн-
лаах-таһалдах хостуу
нэр, бэлнэгчылд
анал көхөлэргө үөл-
тэн алларнаанга днэр
ийнаан туралларын н
рогун. Бу Дирингнэр
народнай театр нистэ-
ннэг - костюмера Ма-
рена Никитична Григ-
ьева үлэнийр хохо.

Кини — театр алы-
лаахтан, 1974 сы-
лаахтан, күн бүгүндө
дизер сценада турбу-
угус сөөктөнүлдүргө кө-
түүм тикпиг кини.

Урунку сымаларга динизер республикалардын народнай театралдарынан кизгин биллелазер. «Аймаган», «Кериз туулуута», «Нин-бин» кудук улахан айнымалары ситинилээхтин туруорбуттара, буря суруулааччыта Цыре Нанаша «Кинтерэй Бүдүмшү» спектаклинан бибирэммиттара. Эрилин Эристин «Аймаган» Улан-Удэ динин Сибирээдин пэрүүтэ хыттыбыттара.

Ол бэйлэтэ тодо эр
кэлиин кэмнэ уота-күөбү
суох минни-сипини үлэ
дээх театра кубулуй
да. Театр кырдыаба
үлэлитэ итинтэн ула
хамнык мунчаарар. Ит
оруннаах. Тодо диктэ
ха, тикит кэстүүмэ
үлэ кизг көрөөччүтэ
тинибонна, кэстүбонна
бирдэ-иккитэ сценада
кэстон аһадыттан

Од эрээрийн Матрена
Никитична бэйэтин театр-
трыгар эрөнэр. Кини
эрхэ атын дьонго
эмнэ төхүү куус буол-
лун. Театр саналыа
эрчимнэн үлэлээтин,
үүһүн.

«Дирингизэди народнай театр дуо!» дэлгит кэмнэри сагалым эргитэн, соргулаахтын үлэлээн, театр нороочуларни үөрлэ-астыннара турдун!

Снимок: М. Н. Григорьева.
Т. Кардашевская

Даспыты эргиллэн Бигизи— интернационалистарбыт көрдөххө

С. Е. Кутургулин, А. А. Павлов, Д. М. Дычковский уо. д. а. сырытты быһыытынан көмөлөспүт, төрө, өстөөх элбэх тоһууруттан өрүһүйдүттөрө, Н. Я. Строй комиссара М. Г. Кропачев күнүлэртэ «саха Сусанниһара» дээн үрдүк сыаналыылы билэр. бигэ.

Амма солобудагын ийин сарнакта билига бивир дойд-дулаахтыг С. А. Саввин—Күн Дырибинэ бэйэтэ туйууру бистэ эстэр билинэктэринэн ытталыспыта. Кийинки экискэлэһи сытан Советскай бодолууһу көмүскэспит, өссө 1904 сыллаахха революционнай улааткыч Чурал, чагы кэскил кэлэн олох бут, кэлэн ЧОН байылаа буолбут Александр Гал, рильевич Лисицын өлөрдүү баайырыта. Ыраах Верхотневский оройуонутар Папайров экиндиционнай эстэрэте хайтаран олохон геройдуу кыргы ыттыгытар Одьулуун уолагар Ермайе Куличкин уонна Павел Карлашевский баадалара. Е. Куличкин тобонугар улахан-нык баайырыта, оттон П. Карлашевский Октябрь идеята өрөгүйдүүрүн туһугар олохун толун уур-бута. 1921 сыллаахха комсомол Саха сиринээги комитетын чилиэни коммунист Георгий Дьячильский (Тытыгынай) Губ-

карынан утуттабыттары,
көмүс уңуохтара урус-
калларымызга, чөпүн атта-
ра сайынтканымызга. Ким
өйдөөбөтү? Халымада Ни-
колаев мугнаабыттарын,
туундарына Котенконы
умаллыгтарын, Дзавыга
Михаил Новгородов сү-
рөтүн көстөбөтүбүзгү?
Октябрьдай революция
эрэ көтөхтүт өргөйдөөр
идеяларын көмүскөйүн-
гө арнас тылаах, арнас
олохтоох-дыахтаах, итэ-
дэлээх өрүктүрүт биригэ
түмөсүбүттэрэ, ыар кыр-
гыкчыларга быһыны ки-
лионнарын тыһа боту-
руоннарын үлүстөр эрэ
буолбакка, байа-бейлэрин
тыһынарын кытта то-
лук ууран туран көмүс,
каһалдары.

Ийн дотордоогуу эхлээд нэгдэж эмнэ салдамна. Саха нуруутун үерхтэһэнгэ, лоруубуйтын харьстаанынга бастайн харангачыларын, үергээччлэринэн Кууча омок уолаттара, нурьтатара буулдтара.

1925 сыллаахха Чурапчы оскуолаларыгар ыраах Дөн өрүскэ турар Серафимович муораттан В. С. Алехин учууталдьы кэлбитэ. Онтон Ыла Саха сирингэр, үксүн Чурапчыга, учууталлаабыта, ол билимнэргэр Перхонскаяга. Абылга тийдигэсөөн үрүн баадалалар тобохторун аһыспытэ. Кини «Кыым»

наагисыбатын сааддыг
тылгар үзэлнэ; сэлдэвч-
дэлгэр, Билингв дойдубуутар
бары идэлэр үчүгэйдер
ол эрээри арыт арыт
учуутал идэгиттэн ордук
үчүгэй идэ суох дуу нээн
санаталаан ылабын. Мин
үөрэппит оёолорум — Саха
АССР үтүөлээх учуутала
А. Ф. Сидоров, СГУ пре-
подаватель П. Н. Мест-
ников, суруйааччы В. А.
Протодьянов — Кулаи-
тай уо. д. а. минниг үө-
рөмөтө көрсөллөрө туох-
таабад да көрө.

Саха сирийн ыччатын кытта догдордохон, саха кыһын кэргэниэтин, саха порутун кытта дууһа, быт - сүрэхпин холбоон дьоллоохтук олорбон. Билигин мин икки оҕом учууталынан, биэр каныһым фельдшеринэн үлэтиллэр.

Виктор-Семенович Алексеевич Курдюков Чурапчага үзлээбиз, олох ололбут, дымдаларын билин алааспытан ытта бистыспат ситимнээбиз дээн арыйаа суохтар. Учуутал К. П. Полякина эмиз Чурапчага олохсуйан. Ырыа Тумулу черемуха сийгиллэр садыгар кубулуйта. Г. В. Студенцов Чурапчага 1919 сыллаахтан олорон 1932 сыллаахка дэриг учууталлаабыта. Н. И. Сысольтина, Н. П. Красильникова олох.

та 1939 сыйлаахтай нанаа онуулагч-врач Т. А. Марчуу үзлээлэбүтэ. 2000-аарыг эцэс олохтайны (олонгоор 300-гэн тахса уус-тук) өгсөрөн үгүстэрини күн сырдыгыг көрөр дооллообута. Сэтгэ үсн сааһын туолан пенсияда тахсан дойдутугар бара-рыгар: «Чурапчы оройуо-на—бу бэйэм оройгоһум төрөөбүт лойдум. Ыраа-һай доолбанка, көрсүөх-хэ днэри, кунду табаа-рыстарым»,—днэн долту-һан эппүтэ.

Норуот норуоту кытта айлалзахтык олороро, байа-байэда ытыктыбыллаах-тык сыыһааннаһара хаһан баһарар үтүү түмүктөр, дээх буолар. Норуот но-руот буолар, сайдар күү-һа доворлоһууту сытар. Национальностар неки-ап-дыларыгар сыһыан ордуу сытырхайбыт. уустуу баһаыаннаһаламмыт кэ-мигэр ааспыт историяны эргийи көрөн үтүгүтү булар, сыаналыыр оруту наадалаах. Чуралчы ды-но тастан киирбит дыог, кө айбас-сайбас, үтүү, көнө дууһаллаах, олоххо көрсүдүлэр күнүздөн бы-тархайдартан маллаа үп дүктүк түрүр илгек күүсө көбүстээх, сиздарга са-нааллаах этиилэр. Ону эттэ-ри ити адыһах холобур аадылым.

Бичашты шу сал
гын, байытын. Айткан
колумизин түһөн бизде
мизн наара.

В. ПИНИГИНА,
оройуоннаады
ныраагы үөрэтэр
музейи.

Чурапчыга туберкулезнай балыына аһыллыбыта 50 сыла туюлуутугар

Оройуоннаары санаторий быйыл үлээз киирбитэ. Бу агарын туолар. Ити этэххэ дөбөн. Тэрийнэх, элэниэх, хас биһирдиги ыарыһаа кытта түбүгүрүүх этэххэ, бэлэтчэ уһун кэм. Бастаан үлээнэбиттэн аһа төһөлөөх кийи эмтэнэн доруобуйатын бөбөр-түмнүүтүн, норуот хаһааныстыбатын бары салаала-тар таптыыр идэлэринэн үлэллэр кыахтамын та-ын, үйэлэрин уһаныттарын, бука, ааһар уустук толуу. Араас кэмнэргэ үгүс арааттар, эмл өртө сү-рүүх кадрдара үлэлээтилэр. Үйө агарын устата аастаан ааттыа сырытта. Бастаан санаторий, бу агары дьисансер, аһара санаторий дэпэ сый-лыбыта, Онтон дьисансерынан, туббэтиктээн ааттанан элбэх сыл үлэлээтэ. Ааспыт 50 сыл уст-агар элбэх кийи үрүң тыһынын өлөйөдөтөн үлэ-лин монголутулар, сорохтор бизниси даһаны үрө-тө, үлэлин хамсыы сыйдыаллар.

Бастаан үлгээ кириштитгэр санаторий оёосунал ситиллэрэ. Оччотоогу кыра колхозтарга оттуу айы соботуонкалааһында уонна киллэрингэ былаан бардыллара. Электрчество дэиэ кэлэ дуо! Бэрт пахан наада түбэлтэтитгэр киннэни көрдөрүүгэ түбүлүлүт мотуочу үлэлэтэн сыодатыналлара. Ол минэ Таатта, Томпо, Амма, Уус-Майа оройуонна-мттан тигиэ кэлэн эмтэнэллэрэ. Врачтарынан Ли-ня Михайловна Болышека, Степанида Вячеславовна руль, Степан Афанасьевич Ермолаев, кэтин Анна-етровна Михайлова, Александра Васильевна Поло-на, Мария Прокопьевна Посельская, Борис Илю-иньевич Дорофеев, Тамара Игнатевна Харитоно-ва, у. д. а. үлэлини сылдыбыттара. Операция оёо-ру 1955 сыллаахтан саҕалаһымта. Оччолорго кы-дыһыйнай врач С. А. Ермолаев ватырыт хирург-мистрий Афанасьевич Гурьев контуруоллааһынынан-ас даҕаны операцияны ситиһинилээхтин оҕорбута-мистингэ балыһабытыгас араас кэмизгэ үлэлэбэт-э. М. Кутепова, С. А. Шур, М. И. Комаров, А. И. Коленицкая, Т. Г. Хлебникова, А. И. Саввинова, К. А. Дугарова, П. М. Тегенишоп, А. И. Пермяков а-ттарынан эмтэммит дьон билигин даҕаны кетинник-кхталлар, кинилэринин кээн тутталлар.

1960-с сымланган сага антибактериальный препараттар баһыамныктара, ону тагэ ингаляционный ойна нитрохальдэй нымалар туһанылар буолууттара. 1971 сылтан 80 мизгэлээх туббольнадаһын латтанар буолбута. 1973 сылтан стационарга антибактериальный препараттары мена иһгэр уонна ектальной нымаһан киллэрэи тэһийбитэ. Ненүө сыллар биктериологической лаборатория үлээһирбитэ. Ойна посев ылан сэллук микробактерияларыгар препараттар хайдах дейлаларын чинчи-ыллэрэ, үөрэтэллэрэ. Бикр улахан ситиһиһинэн микрорафический кабинет үлэлээһинэ буолбута. тиннэ бэрт уһунук В. Д. Макаров үлэлээбитэ, тоһ күн бүгүн манна Е. Н. Романова куһаҕаһа охтук үлэллир. Уһа агарын устата балыһа итирдук сымлата араас оборудоһаныларынан байыталан кэллэ. Билигин кинизэммит нотельнайтан итиллэбит, электрическэй энергияһа наада буолуһуһунан туһанабыт.

Билигин туубольница 60-ча үлэһиттээх. Кэлин
ларга куйка-күнү былаан туолар. Сэлгитин
дьыбын сүмүүн кыайа-хото туттубут диэххэ
ада. Ол гынан бараан бастакы уонна иккис грун-
паах ыарыһахтар оройуонга билигин даҕаны
бэхтэр. Сага ыалдьааччылар даҕаны суох буол-
тахтар. Холобур, 1987 сыллааха 14, ылааһа
11, оттон ылырын 15 киһи сага ыалдьыбы-
һаарыллыбыта. Оттон үгүөрүү ахсаан өргүөн
ус аҕыйах. Ол сүрүн биричиинитин ордук мч-
тар балыыһа күнээби режимнэ кэһинилэрэ,
мүһаахтык эмтэммэттэрэ, түс бэйэлэрин интэ-
рестиргэр буолбакка, ким эрэ иһингэр эмтэнэр
бүдүк санааһыннара буолар. Итин аһаар кэлэр
үгүрүчү үчүоттууларыгар баҕарабыт. Ити—бирэ,
Иккинниси, үп кыайан көрүлүбүт буолан, ба-
һаһабыттар капиталнай өрөмүөн ыытыллыба-
а өр буолла. Ол иһин атын көмө тутуу туһунан
күйдүү кыабын даҕаны суох. Билигин үйэ
иһин аһаара өртүгэр хайдах тутуллубутай да он-
к балаһыанньаалаахпыт. Өссө эргэрэн айгыраата,
һыл өрөмүөн ыытыллыбатаҕына аварийнай ба-
һаһыанньаалаахпыт, кэриҥчэ ыһыыта суудуна.
Уһуһунан, эмэ үп көрүлүбүтүнүн, иһин
быт олус эргэрде, остуоллар, олоппостор, тум-
лар, тардиробтар тиийбэттэр, ахсааннаах баара
эһиэн, иһиэн бөлөнөн турар.

Түдүүн, үүдэний өөрөөсөн үзүүр, Төрдүүхний, тутуу матырыяаала тостүбэтнэн, адаалаах кабинеттары, араас көмө тутуулары онго кыахыт суох. Онон үзэлниргэ сөлөөх усулуу- тун тэринибитигэр улахан ырахаттары көр- үт.

Самгаторий үлэбэ кинрбитэ 30 саяа түмүүс
уушгу өртүгэр сыраларын бнэрбит уонна билигин
суобастаахтык үлэни сылдыар бнэр идэлээх-
бнэтин истигин эбэрдэннбт. Ипинэр, ханна
даны сылдыбмттарын нһи, бһнээхэ сүбэ-ама
уунэн күүс-көмө буолуохтара, үлээбэит колдө-
мттарын уунуохтара суоба днэн эрэнэбт.
Д. СИДОРОВА, сельсовет
төбөдө-мөна кылаабынай арааһа, сельсовет
депутата.

А. С. СЛЕПЦОВА 1939
саяалдаахтай сэлдэгч
амттайр медесстралар ал
та йлдаах курстарын бу
тэртитэ. Очолорго 20-
дээх эрэ йыкс төрөөбүт.
үөскээбит Бүтэйдээхтэн
(Мэнэ-Хайгалас) үөрэххэ
эрэ тардыстан арахсыбы
та. Медесстралар курста
рын бүтэртит Аня Слел
поваы сыйга аһылдыбыт
Чурапчытаагы санаторий
га үлөдэ анаабыттарэ.
Ити курдуу үлэлтин сый
рыттарына. Ава дөйдүн

комүскүүр сэрин садалам-
мыта. Онон эдэргээн үлэ,
һиг олодо сотору-сотору
араастаан ударыталаабы-
та. Очхолорго эи багачын
пахса барбатарта, туту
амэ туруорсан көрөөрү
гынахтарына сэрин бир-
мэмэтинэн куттууллара.
Од иһин «тух» курдун
истэргэ эрэ тийинилэр.
Бастаан Чакыр нэбиллэ,
гөр анаабытара. Онон
Чаачыгыга колхозтар
нөлүүгэ барыхтарыгар
диэри үлэлэбинтэ. Кии
дьонун Алларга Востаэх-
ха тийлэ агаарбыта. Оч-
холорго малдыны - сүтүү,
хоргуйуу албах ээз. Онон
бир оҕолонор дыахтары
Алларга Востаэхха талах
быыһыгар, аһагас хал-
лаи аныгар быыһаабы-
тын билгичи даганы ум-
кубат.

Ити көнөттөн киин ба-
лынара дьууурутай
сестранан аламчыта. Чу-
мачи, кыраһын дин
суода. Онон ыһырын-
ныгынан, кэтидэнан
сыратычаллара, тымты-
уотунан дьахтары төрө-
төллөрө. Түүн ахсын 2-3
киһи элэрэ, олору сыс-
һын-сосууу соботох мен-
сестрада уонна соботох
санитаркада сүктэриллэ-
рэ. Ону таһынан сыгы-
калаан кыһан хаһаппа
буолбут дьону көтөрүү-

сүүгү, астарын таскай,
дааһын, эмтээһин-томтоо,
хүн эмнэ киһилэр эбээһин,
нэстэрэ этэ.

Очолорго олорар, үл-
дин сүри сүри, талы
кэлиэ дуо? Хас да ки-
һиэхэ биэр хобу биэрдах
тэринэ байыыба буолара,
Анна Степановна, ээни
медсестра нуутча кыһа
Аня Геродисевалыын
бир хосхо олорбуттара,
Кыргыттар уонка оттор
мастара сотору - сотору
быстара, онон дьыалар
малдьи төгүһабаа буола-
ра. Мастарын биэрэ эиэ
Т. А. Марчук олуһунан
тиэлиэн килтэрэрэ, Тихон
Авксентьевич хаһан тиз-
йер дьэри, уонка олтол-
лоро быстан, олүү ки-
һиһтарын көтөх маспа
атастайаллара, ол өһү-
рэр ачыык хомоллоро

Армийда шигарьмны-
быттары тийнхөтөөх сир-
дэргээр тизэрин үрдээрэ,
1943 снлээххэ 200-чхэ
кнбнн бнр тэлэгэлээх,
бнр шигарь аттэх са-

түмн Алдараа Бөстөөхтэй хамт хамтарж, арга 5 хоног бичир тиймийгээр Огноо бичир агаарзачуулан Ална Степановичтай эмнэлгээр. Иркутскийга дунд бичир бичиргэ түүхэн тиймийгээр, Огноо барыларын гурв-тараа тулгууртар. Партия райкомун баймал-ийн отделын үйлдэлт, идэлгэж кэргэн тахсаахтай юмтай Иван Федорович Давченконайдах кыра-нымсаа илгүү тахсаага анхын тусга барыттар. Оттон Ална Степановичаа 70 юмтай, ол илгүүг эхлэж хаймалдаа, тутаран илин МНР кыра-нымсааг чугаагтар Олоолинал станцияга үйлд-ийттар, онгон Дассанга дунд ортогтар хоног сатыг тиймийгээртар. Ити курдуу адаргээн кылы 70 юмтай салган илдэр буолбута. Дьонутан араахартан хомойон, икки харааг уутуан сууна сымдыра. Аян-нарыгтар даганы, төннорүг-гэр даганы төбө даганы эрэн нөрдөр, дьонорун элэггэ тутаран, атырдах мыйгар дойдутугар эрэл-дүбтэ.

Ити жүнүн Иванныны холбоспуттара, Нөпүө сылыгар бастагы оёолоро Илара төрөбүтө, Аны Бүтөйдөөхтөн ийэтэ ына-рын көлүнөн, түөртөөх

төмөр, биестээх-алта-
дах уелун батыһынын
төһөн кэлбит. Аринжа
барбыт ажаларын, кини
быраатын, убаһдарын
уонна Анна Степановна
быраатын өлбүт биллэри-
лэр кэлбит. Ол үһүн
пырдыада итэтэ кыһын
буларга быһаарыммыт.

Ити курдук улхан дыз кертги булан эйдемнээкни олоодохторуни, кэргэнэ Иян Федорони 1946 сыллааха тугатынан ылдырар өлөр. Анна Степановна иккис оогун аарахан хаалар. Ити сыл, кэргэнэ сүбэлэбигиниэн, Сылдига үзүлэн тахсар. Ойно уол олодонор. Кини тигийинтигэр үзүлэн сылдьар анушерна Пермь уобаланын Уржум куоратын кыһа Вера Владимировна Алексеева одо курдук буюбайдын олодоннорор. Күһөрү аны бэйэтин Анна Степановна бымһыар.

—Убун сыялларга санаторияга сыробын бирбитим, араае врачтары, сестралары кытта бирге улазобитим. Врачтербынтан Лидия Михайловна Бозычванна, А. И. Голеницаккы ордуу субулзобитим, Лидия Михайловна спорисмен эте. Оннооор бийигини футбол соппуурга кытта уорэтэре. Кэлин омытыран Елена Кириллванна, Акулина Жиркованна, Елена Носованна уо. д. а. байэм идзобер: уууйбутум. Кэлин кыргызтарын байзбиззээр ордуу медсестралар буолан тахсыбыттара, — диге кэлинер Анна Степановна.

Анна Степановна, кырдыгы, киши да, үлөңтү дэ бычылытылан сурдэрбэтээр. Күүсүбүн даараны, түгүбүн даараны ыраакан ырыбах баар буоллабына, ниниэти суох сатаһымат буолаадыра. Ытырмыга, төһө даараны ууттугар быдылатан утуһа сыттар, тийээрки бэйэни аһык эбээһинизини аадынара. Киһи, төһө даараны 1968 сыллаахха пенсияда таадыстар, 1986 сыллаахха диэри диспансерга меддестранан үтүө суббастаахтык үлөлөөбит. Виллиги бочуоттаах сынныалаҥка олоорор, сыһын бодьуустатар. Кларата, нияһити түбүдүн хатаран, диспансерга меддестредиыбар, уола Ваһи интернат-оскуолада өспүктүгүөр. Балта Шура бэйэте туспадыр көргөн хаһайниката, быраатын Биес оҕолоро эмне бу дойдута олороолор. Наада түбэлтэтигэр киирилэргэ субвэн-аманан уонна быһаччы эмиз кемелөөһөр. Итинник боростой сэмэй иһи эмпи ырдыаас үлөһитэ Анна Степановна Слепцова.

С. АЛЕКСЕЕВ

П. М. ПАВЛОВ (Ам. на оройуонун Сулбаччы үзүндүгө): Мин 1953 сыятан садалаан Чурапчы санаторийы, гар 6 төгүл кинирэн эмтэмиктин, икки төгүл операцияны барбытмын. Ошон олоххо иккис, тэон аркылан сүрдөөк үчүгөйдүн сылдызбын. Вачнын С. А. Ермолаевын уонна кизин, холку майгылаах медсестраларын мэлдэн салыкбын.

И. С. ГРИГОРЬЕВ
(Якутский курорт): Кыргыдаас көдүүнүздөн санаторий бастагы врачын Л. М. Большеваны, медсестралар А. С. Слепцованы, Д. М. Гоголеваны, А. И. Кусторованы, У. С. Романованы уо. д. а. умну баттар. 1942—1943 сс. быстах кэмгэ санаторийы саба сылдыбыгытара. Ыарахан ыры-бахтарга анаар өртүгүз. 20 куюйкалах стаци-нар үлэлэбиз. 1944 сылтан ниддэстээн аһылдыбыта. 1946 сыл-тан рентген аппарата сага туруоруллубута. өнөө З. Н. Минакова үлэлэбиз. 1950 сыл-тан ласк уоһаа фтиа-зид курдук антибакте-риальный препаратта-ры туһаммыттара. 1952 сылтан стрептомицин укуолун биирэр буол-буттара.

К. И. МОНАСТЫРЬ (Чурагчы сэлэнгэ-
нэ): Хоту көхүүгэ-
барыам ниннэ сана-
торий дьэнтин аан ба-
стан көрөн олус сох-
пугум. Улахаана, үчү-
гайа... Дойдубар төһөн-
каллыбар тылгыбынан
малдыар буолбутум.
Онон 1947 сылтан са-
наарыга сытарга кү-
һэллэбитим. Бастагы
кыһым С. В. Кру-
дэ, Медестраларын-
ан Д. М. Гоголева, А. С.
Степанова, А. И. Ку-
турова, К. И. Белле-
ва, И. В. Лаврова үлэ-
лиилэрэ 1951 сыл-
лайха экинчэтин
кыириңбар үлэһиттэр
уларыталаабыт эти-
лэр. Медестралары-
нан В. М. Синдеева,
У. С. Романова, Т. И.
Григорьева, сангитар-
ларынан И. М. Мак-
симова, Е. И. Беллева,
У. Е. Лобанова уо-
д. а. үлэһиттэрэ.

маһын кәрдии, көлөнө
миастага таһыы саадам
мыт этэ. Оччолорго нэһи
лэнтэртэн албах мин
көлө киһирэп үэлэһирэ.
Кинилэргэ чопчу билаа
тиэрдиллэрэ. Санаторий
туутугун республика До
руобуйа харыстабылы
гар наркоматын прораба
сахалыы бэрт үчүгэйдэ
саңгарар нуучча кибитэ
Лопатин сайабыта.

Күнн амылааттын онгу чарын төгүрүчү 3 м динингизахты хастарбыт. Бурун хаахаха кута кута бынан таһаарарбыт. Муустаах өрүсүг ирбати наадатыгар төгүрүчү муогу сымтараар. Акылаатын стойкаларын икки арда 2 м эте. Онкуча түгүрөр икки бэрбизини адакааны түһөрөн баран сиртан метр үрдүктээхтин быгар стойга үрдүгөр иккнээ охсон таһаартарбыта. Онко туту маһын акылаакка сабун, иккнээ уонна үһсэ мэһиди

мэнтэ бармахтаадын тус туһууһан аардатын чомох гөтөрө.

Аймлаатын буорун хаһыма дьон олус нөхтөө түк үлэлээбиттэрэ. Сарсыарда эрдэтэн иһэл хойууна дээри тутуу ыһылар илошадкатыттан арахсыбат этилэр. Маһы суоразчылырга биһр тусна көрдөбүл туруоруллара. Бэрэбинэ халыһа төһө буолуохтаадын хас биһрдэн иһиттэн мээрэйдээн тутарбыт. Оһон хаачыстыбатыгар олус кыһаналлара. Муоста уоһна үрү маһын хайытыма уонча лаара үлэлэстээ, иһит тийбэйтэн 5-6 эрэ лаара туруоруллара Бэркэ муһутан 7-8 лаара тийэрэ. Муоста, үрү мастара тусна, хоруубут, дьыһыһады араас тутуулар хаптаһыннара тусна хаһытарыллаллара.

Прораб Лопатин дьон
по-саргаз олус үтүгэй
сыһыаһыада. Сыһаа-ха

ты тутуу, үлэлзгнн хэ
на барьай, онуоха хайд
көннөрү мйан-гэрд
битэрэ, барыларын кы
та тэнгэ күлэр-оонну
ра. Отгон мин, сага ну
су бүтэрт биуламмы
билэтин-көрбөтүм ол
албада, опыт кэлнэ ду
Онуоха мыхада Лопат
злэхтин нэмөлөспүт
мэлдн үрэтэрэ. И
курдук тутуу үлэтин
улам суган барыты
Калин бэйм маастарды
ниһи буолбутум. Пала
лар аянарын, түнүкт
араамаларын, аты
даганы быстах онгоһу
ры Лопатин куоранна
кастаан көлөнөн түг
рэн таһаартарыта. И
курдук түнүктөрүн та
һаан, бары быстах ү
дэрин ситэрэн, 1939 с
сэтинньиэхэ санаторий
тутуун бүтэрбиттэрэ.

С. В. ПОТАПОВ,
тутуу урунгу маастара,
87 саастаах пенсионер.

Чувашская республика типография Госиздатзада РСФСР, с. Чуваша, ул. Петра Матвеева, 14